

SZÍNHÁZ

DRÁMAMELLÉKLET

1989

DECEMBER

SZIVERI JÁNOS

Pókok

Rémdráma tizenhárom jelenetben

„Mindig egy testbe zárva lenni?
Mindig csak én? Sohase más?
Sehol igazi változás?
Hogy bírjátok ezt elviselni?”

Szabó Lőrinc: Börtönök

SZEMÉLYEK

ÉDESKE, a feleség, harmincon innen

JÁMBOR, a férj, harmincon túl

JÁMBOR ALTEREGÓJA

VILLANYSZERELŐ, Jámborral egykorú fiatalember

KISASSZONY/INCI, kimázolt menyecske, majd Villany-szerelő felesége

HENTES/MOLNÁR ÚR, ötven körüli pökhendi pasas

IRMA NÉNI/MOLNÁRNÉ, ellenszenves hölgy, negyven fölött

BARÁTHNÉ/BARÁTHNÉ ALTEREGÓJA, Édeske vele egyidős barátnője

BARÁTH, negyven körüli férfi, a barátnő férje

ÉS MÁS PÓKOK

Történik: bármelyikünk háztartásában

ELSŐ JELENET — MIT ÍR A SAJTÓ?

Nappali. Rekamié, asztal, székek, könyvespolc, tévé, magnó-rádió, szekrény. Modern festmények a falon. Édeske az asztalon tesz-vesz, néha kiszalad a konyhába. Főz. Jámbor újságot olvas, kényelmesen heverészik. Érdekes cikkekre bukkan, feláll, és a konyhaajtóhoz megy. Édeskéhez beszél, aki odakünn végzi a dolgát

JÁMBOR Falra mászok ezektől az ostoba cikkektől. Figyeld ezt: „Hivatalos közlemény az esetről.” Ez a címe! Hallgasd csak, mit írnak az aranyosok. Azt mondja: „A lakásgazdálkodási érdekközösség közgyűlésén határozat született arra, hogy közleményben értesítsék a közvéleményt az esetről, mivel véleményük szerint a hírközlő eszközök nem tájékoztattak tárgyilagosan.” Ennyi a hír! Kész! Ezt nevezem tárgyilagosságnak! Beszarik tőle az ember...

ÉDESKE (tányérral a kezében jön) Biztosan ír ott még valami mást is. Ne hülyéskedj velem!

JÁMBOR Isten bizony nincs semmi több. Se mellette, se fölötte, se alatta... Megnézheted szabadon, beke-retezett hír! Ilyesmit etetnek velünk, mert ha nem érted, amit írnak, akkor nem is lehet róla véleményed. Azt hiszed legfőbb, hogy jómagad vagy a hülye, és elolvasod még kétszer-háromszor a cikket, amelyiket persze az sem érti, aki megírta. De te ezt honnan tudhatod előre? Sehonnán. Sehonnán, mivel ügyesen átvettek.

Szünet

Addig olvasol újságot, amíg egyszer csak becsavarodsz! Mert ez is a céljuk...

ÉDESKE Mutasd! (Kikapja Jámbor kezéből a lapot. Hosszan nézi) A fenébe is, ennek tényleg se füle, se farka! JÁMBOR Mondom én neked, hogy a bolondját járatják velünk.

ÉDESKE (félredobja az újságot) Senki sem kényszerít rá, hogy olvasd!

JÁMBOR Nem kényszerít... Persze hogy nem kényszerít senki... Még csak az kéne! Tudni szeretném azonban, hogy mi történik ebben a rohadt világban! De ha ilyen roppant intelligens cikkekké válnak teli a lapok, akkor tényleg jobban tenném, ha abbahagynám az újságvásárlást. Csak tudnám, ki kívül akar itt kitolni. (Tovább böngészik) Vagy nézd ezt! Nézd! Figyeld ezt az ökörséget! Ezt is ki fogom vágni... Kár, hogy nem élnek ezek a hírek, mert akkor feltűzném őket gombostűvel!

ÉDESKE Más dolgod nincs, mint engemet szórakoztatni ezekkel a maflaszavakkal? Légy szíves és hagyd abba. Segíts inkább megteríteni!

JÁMBOR (újabb cikk olvasásába kezd) Hehe... Ez még szellemes is. „Bolhainvázio. — A római kilakoltatási hivatal dolgozóit kilakoltatták a szívós bolhák. A védőintézkedések...”

ÉDESKE Tedd le az újságot, és gyere segíteni!

JÁMBOR Várj csak! Figyeld tovább: „A védőintézkedések ellenére sem sikerült kiirtani a bolhák népes családját a hivatali szobákból, s ez elviselhetetlenné tette az életet a kilakoltatási hivatal dolgozóinak számára!” Most figyelj: „A kényszerű munkabeszüntetés legalább egy hétre megmentett néhány római polgárt a kilakoltatástól.” (Harsányan felnevet) Hahahaha... (Miután kiröhögte magát, leteszi az újságot, és Édeske körül kezd legyeskedni) No, mit kell segíteni? (Édeske fenekéhez dörgölőzik. Hízeleg) Milyen helyes teremtés is vagy te! Amint egy kicsit elfoglalod magad, rögtön megszépülsz. Hogy feszül... (Atkarolja hátulról Édeskét. Egyik kezével megfogja a mellét) Rögtön beleharapok... Bele én!

ÉDESKE (úgy tesz, mintha zavarná Jámbor váratlan közeledését, azonban nagyon is a kedvére van) Mit csinálsz? Ne... Ne most...

JÁMBOR Dehogyanisnem... (Csókolja Édeske nyakát) Most! Ebben a pillanatban!

ÉDESKE Vigyázz, te... Jaj... Fellökjük az asztalt...

MÁSODIK JELENET — PUHA CSÖNDPÁRNÁK

Ebben a jelenetben egyetlen szó sem hangzik el, de annál beszédesebbnek kell lennie a csöndnek, a hallgatásnak. A nappaliban játszódik le. Édeske egy székre kuporodva ül, maga elé bámul. Egész jelenet alatt mozdulatlan. Jámbor előtt az asztalon egy csomó újság. Lapozgat, és ollóval kinyírkál bizonyos cikkeket, majd a polcra mappát emel le, s papírragasztóval beragasztja a mappába a kivágdosott lapokat. Számára ezen a tevékenységen kívül most semmi más nem létezik. Édeske jelenlétéről sem vesz tudomást, amint Édeske sem érzékeli Jámbort. Örökkévalóságnak tűnő percek át csak az óra ketyegését halljuk, ami a jelenet végére már harangkongás erősségűvé válik. Ezt azonban a két sze-

replő nem érzékeli. A jelenet fájdalmas tétlensége, valamint kétharmad részének sajnó némasága, akár vihar előtt a csönd, a darab későbbi örületét szándékozik sejtetni

HARMADIK JELENET — LÉLEKMÉSZÁRSZÉK

Koszorú mézszárszék. Ósdi ventilátor zakatol. A pult mögött Hentes piszmozg. Szatyorral a kezében megjelenik Édeske

ÉDESKE (félénken) Jó napot.

HENTES (hanghordozása negédes) Kezi' csókolom. Ó... magácska az, szomszédasszony? Régen járt már minálunk. Talán csak nem pártolt át egy másik henteshez?

ÉDESKE Ugyan már...

HENTES Hogy van a tisztelt mérnök úr? (Bárddal rácsap a pultra. Szinte a nyála is kicsordul, úgy élvez a hús marcangolását) Gyönyörű marhahúst kaptunk! Gyönyörű hús, igazán gyönyörű... Ezt ajánlom! Nem fogja megbánni. Hiszen tudja, én még nem csaptam be senkit! Nem igaz? Nézze, milyen finoman siklik benne a kés... Micsoda gyönyörűség... (Kéjesen vigyorog) Nincs szebb annál, amikor az ember felszeletel mondjuk egy üszörcsombot! Vagy szétcsap egy sertéskoponyát! És elővillan az agy... Higgye el nekem, őszintén mondom!

ÉDESKE Hát, azért különb élvezetet is el tudnék képzelni.

HENTES Csak azért mond ilyet, mert igazából még sohasem volt alkalma ezt kipróbálni. Nem olyan ez, mint amikor tenyérnyi hússzeletkét vagdosunk. Egészen más! Gondoljon csak arra, hogy ez a jószág nem is olyan régen még kint legelészett a réten. Most meg itt van a gerince előttem a pulton... No, mennyit parancsol?

ÉDESKE (undorodva szabadkozik) Nem... Nem... Nem kérek belőle. Fél kiló sertésvelőt szeretnék inkább...

Nyílik az ajtó, s belép Irma néni és Kisasszony. Szinte egy időben köszörnek

IRMA NÉNI, KISASSZONY Jó napot kívánok!

HENTES Kezüket csókolom, hölgyeim. Kis türelmet kérek. (Hosszasan játszadozik a velővel) Meeegvan, kérem... (Felteszi a mérlegre) Valamivel több... Nem lesz baj? Visszavehetek belőle...

ÉDESKE Hagyja csak... Nem számít.

HENTES Visszaveszek belőle, ha akarja... De ha így is megfelel, annál jobb!

ÉDESKE Nem... Nem számít. Még talán jobb is, ha kicsit több.

IRMA NÉNI (főlényeskedve) Nem is az a baj, hogy több, hanem hogy olyan méregdrágán mérik a portékájukat!

HENTES Kedves asszonyom, nem mi szabjuk meg az árakat. Én legszívesebben odaadnám maguknak ingyen az egész üzletet. Vigyen, ki mit akar. (Tenyérrel rácsap egy jókora húsrá, majd kéjesen belevág a késsel) Legszívesebben ezt is szétosztanám!

KISASSZONY Akkor adjon belőle nekem másfél kilónyt. Persze, nemcsak úgy. (Viharászik) Hehehe... Hogy élvezi maga azt a húsmarcangolást! Életemben nem láttam ilyet... Milyen szép vörös az a hús, de hiszen még véres! Van valami kihívó... valami erotikus benne. Börtelen test! (Felnevet) Haha! Tiszta, véres hús. Végigszalad a hideg a hátamon.

IRMA NÉNI (Henteshez) Maga csak ne nagyon heveskedjen ott azzal a késsel, mert véletlenül még a kezét is becsomagolja nekünk! Inkább azt mondja meg, csirkemáj van-e.

HENTES Miért ne lenne? Nálunk nincs, ami nincs! Sőt mi több, még friss! Ma kaptuk.

ÉDESKE Mennyivel tartozok, mester?

HENTES (oda se figyel Édeskére) Képzeld, hölgyeim, mit hallottam! (Titokzatosan, mintha fontos dolgot közölne) Leleplezték egy sírásót.

IRMA NÉNI (csodálkozva) Csak tán nem? Egy sírásót?!

KISASSZONY Hogy maga miket tud! Sírásót leplezték le? Ugyan mit véthetett szegény feje? Talán csak nem feküdt be a hulla mellé? (Felnevet) Hahaha! HENTES Nincs is olyan messze az igazságtól! Hát ide figyeljenek! (Hatásvadászón) Azzal kezdődött, hogy meghalt egy kislány. Annak rendje-módja szerint eltemették. Szomorú eset, de azon már nem lehet változtatni. Meghalt, meghalt! Hanem eltemették vele a játékaikat is, vagy legalábbis néhányat, s köztük egy betört koponyájú kaucsukbabát. A temetést követően néhány napra a gyászoló szülők szomszédjának valami dolga akadt a sírásónál, akinek szintén van egy apró csemetéje. A szomszéd persze jól ismerte a halott kislányt, sőt a játékaira is emlékezett, főleg a törött fejű babára! Amint végigment a sírásó udvarán, hát úgy tűnt neki, mintha ugyanezt a babát látta volna a sírásó gyereke kezében. Nem hagyta ennyiben a dolgot, valami nagyon gyanús volt neki. Elmesélte azt a gyászoló apának, és elmentek együtt a sírásóhoz. S persze, a baba az ő kislányáé volt. Hogy került ide? Hogy került ide? De a sírásó, hogy az az ő lányáé. Addig-addig, feljelentette a rendőrségen. Azok kivonultak, s nemcsak játék babát, hanem találtak ott egyebet is: aranyfogat, gyűrűket... Elrendelték néhány frissebb sír felbontását! S volt mit látni... azazhogy nem volt mit látni! Eltűntek a hullák!

IRMA NÉNI, KISASSZONY (szinte egyszerre) Jaj! Ugyan ne mondja... Ugyan ne mondja...

ÉDESKE (ajuldozik. Magában beszél) Ó, istenem... Rosszul leszek... Elhányom magamat...

HENTES Mondom maguknak, hulla nix! (Majd magyarázkozva) A szülőfalumban történt, a dolog hiteléhez tehát nem fér kétség! De hadd folytassam. Nemsokára megoldódott a rejtély. Kicsit megszorongatták az ipsét — mint ahogy ilyenkor szokás, ugyebár —, s vallott ökelme! Az úgy volt, hogy nappal eltemette a halottakat, éjjel meg kiásta őket. Hah-hah-hahaha... (Nevetéstől fuldokolva folytatja) És oda — haha — adta — haha — a disznóknak! Hahaha... Merthogy volt százhusz sertése! Hahaha...

Egy pillanatra lilássá válik a fény. A pult mögött Jámbor alteregója jelenik meg. Arca krétafehér. Édeske felé tart. Lassan, túlvilágian lépked. Édeskén kívül senki nem érzékeli a látványt

ÉDESKE (férjének hasonmása láttán pánikba esik) Nem! Nem lehet! (Kirohan az üzletből)

Visszaáll a természetes fény, és eltűnik Jámbor alteregója is. A többiek megrökönyödve néznek össze Édeske viselkedése láttán

HENTES Milyen érzékenyek manapság az emberek... A fene gondolta volna, hogy ő is ilyen érzékeny...

Szünet

Az árut azt eltette, de fizetni azt elfelejtett! (Kárörvendően) No de nem menekül. Behajtjuk mi ezt rajta!

NEGYEDIK JELENET — TAPINTÁS

Nappali. Az ablak nyitva. Halkan beszüremelő utcazaj. Edénycsörgés. Édeske és Jámbor reggeliznek. Jámbor arca gondterhelt. Elmélázik

ÉDESKE (maga elé) Szájába rakja az ember a falatotkat, ő meg mintha itthon se lenne. (Szemrehányón) Most ugyan mire gondolsz?

JÁMBOR (felriad) Mit mondtál?

ÉDESKE Azt kérdeztem, hogy most ugyan mire gondolsz.

JÁMBOR Ó... Semmi lényeges... Vállalati dolog. Nem érdekes!

ÉDESKE Nem is azért kérdeztem, mintha igazán tudni akarnám, min töprengsz már a reggelinél, csak arra szerettelek volna megkérni, hogy legalább addig legyél itthon, ameddig az asztalnál ülsz!

JÁMBOR Jól van no! Elméláztam egy kicsit... Amint felébredek, rögtön az a rohadt munkahely jut eszembe. Mindennap ugyanazok az undok pofák. Egyik nagyobb

balfácán, mint a másik. Megállás nélkül szapulják egymást, mintha azért járna nekik a fizetés. Mondanom se kell, mindig az van kiátkozva, aki éppen nincs jelen! Gondolhatod, hol jön ki az egész. Úgy otthagynám őket, hogy csak no. Félek azonban, hogy másutt ugyanilyen trágáradomb várna.

Szünet

Ugye... Mondd, te valami rosszat álmodtál éjszaka? ÉDESKE Ezt meg honnan veszed?

JÁMBOR Csak azért kérdelem, mert álmodban nyöszörögtél!

ÉDESKE Ugyan már, miket beszélés?

JÁMBOR Komolyan mondom! Egyébként máskor is nyöszörögtél már. De az utóbbi időben... Volt, hogy megráztalak, nem ébredtél föl, de abbahagytad. Aztán később megint. (Rövid hallgatás) Biztosan üldöztek álmodban, akkor tesz ilyet az ember. A tehetetlenségében, hogy nem képes elmenekülni... (Gúnyolódva) Tán valami förtelmes bika kergetett?

ÉDESKE (megsértődik) Ízléstelen vicceid vannak! Másról nem tudnál beszélni? Lehet, hogy csak félek, és azért... Szállj le rólam, jó?

JÁMBOR Nem kell mellre szívni.

ÉDESKE Hát akkor csak folytasd...

JÁMBOR (látszólag ok nélkül felhorkan) Ne mond! A saját lakásomban talán azt tehetek, amit akarok! Mi lenne, ha még itt is befognám a pofámat? Nem, nem fogom be! Itt én vagyok a gazda! (Az asztalra csap) Eleget parancsolgatnak nekem ott bent...

ÉDESKE (megalázkodva) Miért vagy most olyan dühös? Arra kértelek csupán, hogy engemet ne neved ki. Nem akartam semmi mást.

JÁMBOR (még mindig dühöng) Nem mondtál semmit, nem akartál semmit! Belefojtánál egy kanál vízbe... (Kínkeservesen újra reggelizni kezd. Maga elé beszél) Jól kezdődött ez a nap is... Mindenki a fejemre szeretne mászni.

Hallgatnak. Hirtelen erőteljes motorzúgás hallatszik be az ablakon át

Csukd be már, légy szíves, azt a rohadt ablakot!

ÉDESKE (szó nélkül becsukja az ablakot, majd lehajtott fővel visszaül a helyére. Magának beszél) Majd mindenki talál magának gyógyírt a bajára. Majd mindenki megoldja a saját problémáját. Majd én is... meg mindenki...

JÁMBOR (felemeli tekintetét a tárgyából) Még hogy fél... Ne is haragudj, de én semmi okot nem találok itt a félelemre. Nappal, amikor egyedül vagy, világos van... ki a fene bántana akkor, főleg, ha az ajtó is zárva van. Éjszaka meg ott vagyok melletted! Azt meg nagyon jól tudhatnád, hogy én nem szarok be akármitől!

ÉDESKE Miért kezded megint? (Csöndesen) Hagyjál békében...

JÁMBOR Nehéz eset vagy te, hallod! Jól fel kell tűnnie annak a gatyaszárat, aki téged meg akar érteni. És nehogy azt képzeld, hogy te vagy az áldozat. Én vagyok! Én és én! (Felkel az asztaltól. Összeszedi a dolgait, menni készül, Édeske behúzódik saját csigaházába) Most már nyugodtan elmehetek dolgozni! Szép... (Gúnyosan) Pihend ki magad! És ne akarj a fejemre mászni, érted? (Távózás közben) Hogy micsoda rémregény ez az élet...

ÉDESKE (amint egyedül marad, megjön a bátorsága) Undok vagy! Undok... Életedben nem láttál tovább az orrodnál. Egyedül a külsőségek, a fölszín foglalkoztatott, sohasem az, ami belül van. Szerencsétlen, te! Harmincöt éves korodra sem értettél meg semmit a világból. Ah, világ... Nagyképűség ez is. Minden nagyképűség... Soha nem fogsz a bőr alá látni, a hús mögé... (Ujjaival az edényeket piszkálja, majd ahogyan beszél, egy kenyeret kezd morzsolni. A jelenet végéig fél veknit szétmorzsol. Immár lehiggadt. Némi hallgatás után motyogni kezd) Kezünkkel, de különösen ujjainkkal tapintunk. Ha ujjaink hegyét valamely

tárgyra illesztjük, vagy azon gyöngéden végighúzzuk, rögtön észrevesszük, hogy az sima-e vagy érdes, szögletes-e vagy gömbölyű, kemény-e vagy lágy, száraz-e vagy nedves... Testünk minden részével tapinthatunk. A meleget és a hideget, a szárazságot és a nedveséget, az ütést és a simogatást testünk szinte minden részével érezzük, mégis az ujjunk érzékel legfinomabban. Vannak pillanatok, amikor sokkal mélyebb dolgokat képes megérteni az ujj, mint bármi más érzékszervünk. Miért nem tudja ezt mindenki? Ó, miért is nem...

ÖTÖDIK JELENET — A VILLANYSZERELŐ SEM EMBER

Nappali. Édeske a rekamién heverészik. Kezében rongybaba, a későbbi álm jelenetben szereplő hatalmas bábu kicsinyített mása. Bizarr altatódalt énekel monoton dallammal

ÉDESKE

Elcsapjuk a fényeket
folyatom a véredet
leégett a kása
szemed ragyogása

Csicsijja bubujja
görbe egér fújja
tapossa meg lényedet
kioltom az életed

Gyengéden belezlek
miközben megeszlek
tested csak az lássa
ki újra kiássa

Váratlanul Villanyszerelő settenkedik be, kezében jókora szerszámosláda. Villanyszerelő kinézésre és viselkedésre is komikusan hat. Mesterkélte, de rokonszenves figura

VILLANYSZERELŐ (visszafogottan) Jó napot. Van itt valaki?

ÉDESKE (a hangra megriad és felugrik. Félrehúzódik) Jaj!... Maga hogy kerül ide? Kicsoda maga?

VILLANYSZERELŐ Ó, ne haragudjon... Ákos vagyok. (Nyújtja a kezét) Fehér Ákos, a villanyszerelő. A férje küldött... Azt mondta, magácska várni fog...

ÉDESKE (szégyenlősen) Persze, persze... Vártam magát, de...

VILLANYSZERELŐ ...nyitva volt az ajtó! Csöngettem én, de úgy tűnik, nemcsak a hűtőszekrény mondta fel a szolgálatot, hanem a csengő is. No, majd teszünk róla, hogy egyhamar ne romoljon el!

ÉDESKE Hát, tessék beljebb lépni, ne ácsorogjon ott, mint egy faszent!

VILLANYSZERELŐ (türelmetlenül) Igaz is! Akkor mutassa azt a frizidert. Essünk át a nehezén, aztán jöhet a csengő! Szeretem letudni a feladatokat...

ÉDESKE Erre jöjjön, a konyhába. A férjem kihúzta ide, középre... A legjobbkor jött, már nem sokáig bírták volna a húsok... (Miután megmutatta a frizidert, visszajön a nappaliba, ott rendezkedik. Italt és egy poharat tesz az asztalra. Hallani lehet a villanyszerelő csörömpölését, füttyörészését) Ebben a mai világban frizsider nélkül nem is lehet élni.

VILLANYSZERELŐ (bizonyos idő eltelte után megjelenik az ajtóban) Nem volt ennek semmi komoly baja. Csak a vezetékelt kellett kicserélnem. A férje úgy állította be a dolgot, mintha darabokra hullott volna szét a masina.

ÉDESKE Nem működött. Nem akart hűteni... Még csak nem is világított! Azt gondoltuk...

VILLANYSZERELŐ Teljesen mindegy. Végül is, ezt a hibát is ki kellett valakinek javítani. Nem igaz? Teljesen mindegy, mi romlott el rajta, a lényeg az, hogy nem működött, és kész. Mondhatom, a szerviz jól megvághatta volna magukat. Kicsérélhették volna a fél frizidert, s maguk elhitték volna nekik.

ÉDESKE Jöjjön, igyon meg egy pohárkával. A csengőt azután is megnézheti.

VILLANYSZERELŐ Igaz is! Egy kis szíverősítő sosem árt. Hát maga? Nem tart velem?

ÉDESKE Ó, nem, nem. Én töménytet sohasem iszom.

VILLANYSZERELŐ Akkor az egészségére! (Miután felhajtotta a pálinkát, nem ül le, hanem a könyvek között turkál. Ráakad Jámbor hatalmas mappáira. Egyikbe belelapoz) Milyen érdekes...

ÉDESKE A férjem hobbija. Kivagdossa az újságból a neki érdekes cikkeket, és beragasztja őket ezekbe a nagy füzetekbe.

VILLANYSZERELŐ Elég furcsa szórakozás... (Lapozgat, s közben beszél) Kicsit bogaras ember a férje, de azért karakteres! Azt mondják, szakembernek kitűnő... Szép szakmája van. Építésztechnikus! Ül egy papír előtt, és mindent a fejével csinál. Persze a villanyszerelő sem csak a kezével dolgozik! Fej nélkül mi sem mennénk sokra...

ÉDESKE Meghiszem azt. (Letelepszik a rekamiéra. A kissé bárgyú mester mellett egészen fölenged. Végre valaki, aki az ő szavára is odafigyel) Tudja, az én férjem nagyon elfoglalt ember. Sokat dolgozik. Már-már alig is találkozunk... Ha itthon van, akkor meg ezzel foglalkozik. Bújja a lapokat, és vagdossa a cikkeket. Néha nekem is felolvassa őket. Némelyik írás tényleg észbontó. (Odamegy a villanyszerelőhöz, és belelapoz a mappába) Figyelje csak, milyen címek: Részvénytulajánlás a gyilkosnak; Feketén építették a fegyházat; vagy ez: A hazugok klubja fogadja a jelentkezőket. Vagy ezt figyelje: Gyilkos tehén. — A nyugatnémet rendőrség közölte, hogy egy tehén megtámadott és halálra taposott egy idős asszonyt. Az állatorvosok megállapították, hogy egyes tehének időváltozás után és különleges körülmények között megtámadhatják az embert... Hehehe...

VILLANYSZERELŐ (nem dobtja föl túlságosan a kishír) Hát, nem mondom, furcsa hír. (Szünet, Édeske visszaül a rekamiéra) És azt mondja, ezeket a férje vagdossa ki? Elég furcsa szórakozás, elég furcsa... (A mappát leteszi az asztalra) No de különöseket vagyunk mi valamennyien. Tudja, én csak egy éve vagyok a vállalatnál, de a férjét jó havernak ismertem meg. Másnak nem is tettem volna szívességet... Egyre kevesebb az olyan úriemberforma, mint amilyen a férje. Nem olyan seggnyaló fajta, mint annyian... Már megbocsát a kifejezésért.

ÉDESKE Hallottam én már ilyenebbeket is... Nem tesz semmit.

VILLANYSZERELŐ Tudja, én meg olyan gyűjtögető típus vagyok. Amint van egy kis időm, biciklire patanok, és kihajtok a kiserdőbe. Nagyon szeretem a természetet, ez még gyerekkoromból maradt rám. Falusi gyerek vagyok ugyanis. Mindenféle tücskötbogarat gyűjtök. A fiammal közösen... Lepkéket meg ilyesmit... Mondták is már, hogy jó biológus lettem volna! Hát, amikor tanulni kellett volna, akkor nem fűlött a fogamhoz, később meg már... (Legyint) Eh, így van ez már falun, városban!

ÉDESKE (szemlátomást élvezve a beszélgetést) Én meg... félbehagytam a tanulmányaimat.

VILLANYSZERELŐ Igen?

ÉDESKE Persze! Akadémiára jártam... Színiakadémiára... Színésznő szerettem volna lenni. (Elkalandozik a tekintete) Az valami fenséges. Ahány szerep, annyi ember vagy. Mindig más! Ahány alakításod, annyi éned van. Ma Ophelia vagy, holnap talán Médea, Nóra vagy akár csak Dunyasa, a szobalány. Megsokszorozódik az ember!

VILLANYSZERELŐ Értem én, de egy kicsit veszélyes is az ilyesmi, nem? Összegabalyodhatnak ezek a személyek, és akkor hogyan megtalálni az igazit? Azt, aki eredetiben volt az ember!

ÉDESKE (elragadtatással beszél, de csak önmagának, mintha Villanyszerelő jelen sem lenne) Mindenki rád figyel, fontos vagy nekik, mert azonosulhatnak veled. Felismerik benned magukat. Minden énedben felismeri magát valaki. S amikor előadás után a néző kimegy az utcára, az életbe, akkor annyival többnek érzi magát, amennyit te adni tudtál neki. Fenséges dolog ez. Művészet nélkül az élet csak annyi, mint virágpor nélkül a méz. Elképzelhetetlen!

VILLANYSZERELŐ (magában mormog) Igen, igen...

Értem én, de ha mégis összekeverednek ezek az ének? Akkor aztán mi lesz?

ÉDESKE (dühíti a mester butasága, még ha kérdése nem is teljesen alaptalan. Felhorkan) Nem keverednek össze!

VILLANYSZERELŐ Bocsásson meg. Nem akartam én megbántani. Csak magamban morfondíroztam... És... mért hagyta félbe... Mármint az iskolát... Akarom mondani, miért nem lett színésznő? Ha már annyira szerette...

ÉDESKE Bonyolult dolog az. (Csendesen visszahúzódik, mint akinek kellemetlen a további beszélgetés) Mint ha összetört volna valami... Mint amikor leesik egy vízeskancsó, a víz elfolyik, elpárolog, s csak az üvegdarabok maradnak. Az üvegcserépek...

VILLANYSZERELŐ (nem figyeli tovább az elmélázó Édeskét. Becsukja az asztalon levő mappát, és visszateszti a helyére. Felfigyel valamire a könyvek között. Kézbe veszi, majd bontogatni kezdi a papírcsomagot) Nicsak, mit találtam itt a könyvek között. (Diadalmasan a magasba emeli) Hiszen ez velő!

ÉDESKE (a kiáltásra teljesen összeroppan, megsemmisül, magába roskad) Nem... Nem... Nem...

HATODIK JELENET — MEZTELEN VACSORA

A nappali. Gyertyafény. Pezsgő az asztalon. Édeske és Jámbor születésnap vacsorát fogyasztanak. Ünneplésnek vannak felöltözve. Mintha boldogok lennének

JÁMBOR Nagyon kellemes ez a mai este. (A pezsgős-üveg után nyúl) Tölthetek még?

ÉDESKE Jaj, már úgymint olyan részeg vagyok. (Odatartja mégis a poharát. Jámbor tölt) Nem is gondoltam volna, hogy egy kis pezsgő ilyen jól tud tenni...

JÁMBOR Nemcsak a pezsgő, hanem az alkalom... és hát a hangulatvilágítás... (Széttárja karját) Meg az egész... És te is! Ma este nagyon kitettél magadért.

ÉDESKE Elkábulunk, és máris milyen egyszerűnek tűnik minden. Elszállnak a gondok, a bajok. Jó így... Olyan jó érzés nem törődni semmivel.

JÁMBOR (a gyertyalángnál cigarettára gyújt) Ilyenkor valami fenséges nyugalom vesz rajtam erőt... Most érzem csak, engemet is elzibbasztott egy kicsit ez a pezsgő. Most ért el az erekre! Nekem is úgy zsigog mindenem.

ÉDESKE Én is olyan zsigbadtnak érzem magamat. (Elneveti magát) Mármint jó értelemben véve zsigbadtnak! Hahaha...

JÁMBOR (elnyomja a tányérban a nemrég meggyújtott cigarettát, és a rekamiéra heveredik) Gyere ide mellém... Gyere, no!

ÉDESKE (felkel. Kihívóan illegeti magát. A könyvespolcon elhelyezkedő magnóhoz megy. Keresgél a kazetták között, bekapcsolja a magnót. Lassú zene szól. Huncutkodva nevetgél) Óhajt az uraság egy kis sztriptízt?

JÁMBOR (heveskedve) Ó, persze... Természetesen... Természetesen...

ÉDESKE Akkor egy kis türelmet kérünk!

Édeske ellibeg a színről. Amíg távol van, Jámbor kigombolja ingét, és kényelembé helyezi magát. Édeske ismét bent. Visszajátssza a magnószalagot. A lassú zene dalamára táncol, s vetkőzni kezd

JÁMBOR (nehezen türtőzteti magát) Nem tudom kivárni a végét... Rögtön rád rontok!

ÉDESKE Visszakozz! (Elhúzza magát. Ruhadarabjait Jámbor felé dobálja) A táncosnót nem illik fogdosni, te türelmetlen...

JÁMBOR (felkel, és magához vonja a meztelen Édeskét. Összefonódva táncolnak) Csodálatos születésnap ajándék vagy!

Szünet

De... azért mellőzhetted volna ezt a herdálást, anélkül is lehet enyelegni!

ÉDESKE (megdöbben Jám bor szavaira. Elhúzódik tőle. Magára kap néhány ruhadarabot. Teljesen lehűlt) Ezt azért mégsem vártam tőled!
JÁMBOR Hát most meg mi lett?

Szünet

Tán nincs igazam? Te talán elfelejtetted, hogy meg akarunk szabadulni ettől a lakástól? Hiába gyűjtök én, ha aztán egyszerre elherdáljuk...

ÉDESKE (gúnyosan) Te tényleg csak ennyit érzékeltél a mai estéből?

JÁMBOR No, no, no! Hagyjuk ezt a hangot... Te is tudod azt, amit én. Az embernek sok mindenre szüksége van a megélhetéshez, hát ahhoz tartsa magát! Kell lakás, élelem, ruházat meg miegyéb. Aki erős, egészséges és dolgozni sem rühell, az megkeresheti a kenyerét. De ha én is csak annyit keresnék, amennyire naponként szükségünk van, egyhamar felkopna az állunk... És az is így jár, aki meggondolatlanul költekezik. Mégsem akkora ünnepe ez a mai...

ÉDESKE Nem is vagy te ember! Egy csöpp tisztelet sincs benned érzelmeim iránt. Hideg és túlon túl számító vagy!

JÁMBOR Csak reális!

Szünet

Egyébként sincs ráírva senkire, hogy belül mit rejteget!

ÉDESKE Lehet, hogy mi éppen ebben különbözünk. Mert én azt mondom, igenis minden ki van írva az ember arcára. Mindaz, amit gondol, mindaz, amit érez, amit a lelkében hordoz, minden, ami a bensejében munkál, ott van: belevésve az arc viaszába! Nagyon beszédes az arc, sokkal beszédesebb, mint gondolnád. Kifejezi azt is, amit te szeretnél elrejtteni, a legbenső titkaidat. Mindent...

JÁMBOR Mesebeszéd és kuruzslás!

ÉDESKE Nagyon tévedsz! Semmi köze sincs ennek ahhoz. Úgy látom, két malomban örülünk, mint mindig... Hiába magyarázok én tenedek lelki vonatkozású dolgokról, hiszen te csak azt tudod felfogni, amit az újságok írnak!

JÁMBOR (érezvén, hogy „vesztésre” áll, fölényeskedni próbál) Én gondolkodó lény vagyok!

ÉDESKE Nem is érző, annyi biztos...

JÁMBOR Olyan vagyok, aki fogalmi összefüggésekre figyel. Tudni kell azt, hogy vannak sokkalta fontosabb dolgok, mint az egyes ember nyavalygásai!

ÉDESKE Lehet, hogy ez a te legnagyobb tévedésed!

JÁMBOR Hogy értsem ezt?

ÉDESKE (a konyha felé indul. Megelégteli a férjével folytatott hiábavaló beszélgetést. Félvállról válaszol neki, elmenőben) Csak úgy, ahogy mondtam, és sehogyan másképpen...

HETEDIK JELENET — PÓKOK STRATÉGIÁJA

Édeske a nappaliban, a rekamié szélén kuporog remegve. Amikor megjelenik Jám bor alteregója, felhúzódik a rekamié sarkába, és riadtan figyel, ami a szobában történik. Jám bor alteregóját bizonyos idő után Baráthné hasonmása követi. Kísértetiesen lépkednek. A fény enyhén lilás. Arcuk merev és krétafehér. Beszéd közben mintha nem is látnák egymást

JÁMBOR ALTEREGÓJA Minden emberben két oldala van az életnek: a személyes élet, amely annál szabadabb, minél elvontabb az érdeklődési köre; és az elementáris, a társas élet, amelyben az ember elkerülhetetlenül teljesíti az elébe szabott törvényeket.

BARÁTHNÉ ALTEREGÓJA (fölényesen) Nofene!

JÁMBOR ALTEREGÓJA Az emberek minden törekvése, az életre való minden ösztönzés csakis a szabadság fokozására irányuló iparkodás. A gazdagság és a szegénység, a hírnév és az ismeretlenség, a hatalom és a függőség, az erő és a gyengeség, az egészség és a betegség, a műveltség és a műveletlenség, a munka és a szabadidő, a jóllakottság és az éhség, az

erény és a bűn — mindez csupán a szabadság magasabb vagy alacsonyabb foka.

BARÁTHNÉ ALTEREGÓJA Olyan lenne ez, mint a pók cselszövése? Behálóz mindent: összekötő életet, hálát, testet és lelket, békét és háborút...

JÁMBOR ALTEREGÓJA Az embert, akinek nincs szabadsága, nem lehet elképzelni másképp, csakis halottnak.

BARÁTHNÉ ALTEREGÓJA Magam is úgy látom, hogy az én örökös kettősség. Belül, a mélyben sötét barbárság húzódik meg; míg a másik: a külszín polgáriassága. Mindkettőt magában rejtje az én! Az én megsokszorosításában, az élet élésében látom a megoldást, a humorban... A személyiség alkalmazkodóképességének kibontakozásában. Itt merül föl az idomulásnak és az idomításnak a kérdése is...

JÁMBOR ALTEREGÓJA ... és az önindomításé, egy szerszemszind! (Gúnyosan fölnevet)

BARÁTHNÉ ALTEREGÓJA Le kell rántani az álarcokat. Felébreszteni a nyugvó állapotot. A barbár rombolás—építés-eszmény meglapul a személyiség mélyrétegeiben, mint egy nyuszif!

JÁMBOR ALTEREGÓJA (magabiztosan) A barbár rombol, de nem visszaépít. Épít, rombolva épít, mert visszazárja.

BARÁTHNÉ ALTEREGÓJA A tapasztalat jó kiinduló. Már csak azért is, mert a tapasztalat — mely soha nem a jelen, hanem mindig a múltra épül — a valóság, belső és külső valóság átférfalásának, újratemtésének alappillére, sőt talán egyetlen lehetősége...

JÁMBOR ALTEREGÓJA És akkor jöhetnek megint a pókok, csak most nem horizontális, hanem vertikális hálószerkezéssel! Hehehe...

Baráthné alteregója méltóságteljesen távozik. Jám bor alteregója merev arccal az asztalhoz lép, s egy tálcát emel fel onnan

ÉDESKE (rémülten rárivall) Tedd vissza azt a tálcát!

JÁMBOR ALTEREGÓJA Nem teszem.

ÉDESKE (természetes hangon) Tedd vissza. Ez nem játék.

Minden tettetnek iszonyú súlya lehet.

Minden mozdulatod jelent valamit.

Nehogy azt hidd, bármi is megtorlás nélkül maradhat.

JÁMBOR ALTEREGÓJA (ellenkezik) Akkor sem teszem vissza. Vállalom a kockázatot.

ÉDESKE

Hát ne tedd...

Tudhatnád pedig, hogy semmi sem marad

következmények nélkül.

Most már teljesen mindegy, mit teszel.

Máris a következmények áldozata vagy.

Szünet

Mondd, miért nem hagysz békében?

Mit képviselsz te velem szemben tulajdonképpen?

JÁMBOR ALTEREGÓJA

A nyugalmat. És neked is nyugalmat

szeretnék biztosítani.

Ha kívül maradsz, ha nem keveredsz bele a dolgokba: megmarad a nyugalmad.

ÉDESKE

Furcsa nyugalom az, amit te kínálsz!

Nyugalomról szólsz, holott rettegek tőled...

JÁMBOR ALTEREGÓJA

Lehet, hogy annál többet is kínálok!

Tőlem megveheted az életed.

Jám bor alteregója lassú, kimért léptekkel távozik. Édeske, mintha eddig is csak magában beszélgetett volna, motyog. Visszaáll a természetes fény

ÉDESKE Miért háborgatsz engemet? Miért nem hagysz békén? Hagyjál... Hagyjatok engem nyugton! hagyjatok...

NYOLCADIK JELENET — ÁLOM, ÁLOM, ÉDES ÁLOM

Éjszaka. Jám bor horkolva alszik. Édeske nyöszörög, hánykolódik

ÉDESKE *(álmában motyog)* Ne... Ne bántsatok... Hagyjátok az álmaimat. Csak azt ne! Ne a fejembe... Oda ne... Ne vágjátok ketté... Hagyjátok... *(Felsikolt)* Nee... Neeeee...

JÁMBOR *(felriad)* Sz isten szerelmére, mi lelt tégedet? Meghülyítesz! *(Édeske, aki időközben felült, csendesen zokog, Jámbor simogatva igyekszik őt megnyugtatni)* Feküdj szépen vissza. Valami szörnyűt álmodhattál. No, most már nincs semmi baj. Nyugodj meg, aludj el szépen... *(Mire kimondja az utolsó szavakat, ő maga máris elalszik)*

ÉDESKE *(ismét egyedül marad a félelmével. Először halkán, majd fokozódó hangerővel beszélni kezd. A végén már eksztázisban szaval)* Nem... A koponyámat nem, gyáva férgek... Gyilkos vadállatok... Hagyjátok... *(Szűkölve folytatja)* Félek... Félek... Félek...

éjt nappallá téve hallgatom
molekuláim sűrűlódásának zaját
s félek

félek a
vér-penészbogarak sístergésétől
tapétabőr fedezékem alatt

félek a tintafoltos sötétben
ha szorul
a falrepedésben az árny-ék

félek nappal félek éjjel
félek hogy be
dőlk mint zivatarban az árnyék

(Majd ütemesen, kiabálva)

éjt nappallá téve hallgatom
molekuláim sűrűlódásának zaját
s félek f é l e k

JÁMBOR *(dühösen felugrik)* Már megint! Mi az istent csinálsz már megint? Most már majd énekelgetünk is éjszaka, nem? Ebben a házban aludni sem lehet. Ha rettegsz itt mellettem, akkor gondoldj valami másra! *(Visszafekszik, és a fal felé fordul)*

ÉDESKE *(riadtan)* Nem tudom, mi van velem. Valamilyen árnyak jönnek állandóan felém. De mintha ez nem is álom lenne... Ez nem lehet álom... *(Lefekszik háttal Jámbornak. Lassan újra elalszik)* Nem, ez nem álom... Ez nem volt álom... Nem... álom... *(Nyugtalanul alszik, dobálja magát, nyöszörög)*

Sajátosan lilássá válik az éjszakai félhomály. A színen hirtelen feltűnik Hentes, majd kisvártatva Villanyszereelő, Irma néni és Kisasszony is. Ez utóbbi három egy Édeskeről mintázott hatalmas bábút cipel. A jelenet az álom és a valóság határán játszódik. A valószerűtlen alakok leheletfinoman settenkednek be a szobába. Mozgásuk később szabadabbá válik, majd orgiába csap át. A vad táncokat primitív dallamú énekkel kísérik. A táncokat remegő fény teszi kísértetiesebbé

HENTES *(csalogatja a többieket)* Gyertek! Gyertek! Itt az alkalom...

IRMA NÉNI *(titokzatosan)* Belemászunk a koponyájába.
KISASSZONY Kicibáljuk onnan a bűneit, a tisztaságát, a reményeit...

VILLANYSZERELŐ *(bárdot vesz elő)* Meglékeljük, felnyitjuk... Meglékeljük, felnyitjuk... Meglékeljük, felnyitjuk...

Lassan kezdetét veszi a rituálé. Édeske egyre vadabban dobálja magát az ágyon. Az álomalakok ütemesen hátrálnak, s közben szabdalni kezdik a bábút, amiből fröcsköl a vér

KISASSZONY Megisszuk a véredet... Megisszuk a véredet... megisszuk a véredet...

IRMA NÉNI *(félhangosan)* Félek a vér-penészbogarak sístergésétől... Félek molekuláim sűrűlódásától... Félek a tintafoltos sötétben... Félek nappal, félek éjjel...

HENTES

Szabad nem nézni
jobbra — se balra
valamely asztalon
színes agyaghulla

Dühödtsz csahogást
az udvarról ha hallok
vacsorázok éppen már
a csontnál tartok

KISASSZONY

Rávetül a súlyom
árnyéka a falra
szabad nem nézni
jobbra — se balra

VALAMENNYIEN

Rávetül a súlyom
árnyéka a falra
szabad nem nézni
jobbra — se balra

VILLANYSZERELŐ

Szabad nem nézni
jobbra — se balra
valamely asztalon
színes agyagalma

Dühödtsz csahogást
az udvarról ha hallok
ebédelek éppen már
a csontnál tartok

VALAMENNYIEN *(eksztázisban)*

Rávetül a súlyom
árnyéka a falra
szabad nem nézni
jobbra — se balra

Rávetül a súlyom
árnyéka a falra
szabad nem nézni
jobbra — se balra

Hirtelen csönd

HENTES *(visszafogottan beszél. A többiek félkörben felsorakoznak a padlón heverő Édeske-bábu feje körül. A mondóka végén Hentes bárdjával lecsap a bábu koponyájára)*

Csontot csonttal, vassal vasat.

A koponyád kettéhasad!

ÉDESKE *(a bárd lesújtásakor fülsértően felsikolt)* Ne-e-e-e...

Az alakok észrevétlenül eltűnnek a bábuval, a szoba ismét szürke fényben. A színpadot betölti Édeske riadt, görcsbe rándult arca

KILENCEDIK JELENET — TAKARÍTÁS

Édeske a nappaliban ül, s egy tükörben nézegeti magát. Egészen halkán szól a rádió

ÉDESKE *(magában beszél)* Hogy tönkrement az arcom. Száz évet öregedtem. Vajon mi a fenével lehetne ezt helyrehozni? Áá, hiába kenegetem ezt már... Vége... Bele kell nyugodni, hogy a szemem körül a ráncokat csak az isten fogja lemosni.

Szünet

Bele kell nyugodni. Bele kell mindenbe nyugodni. Ebbe a nagy belenyugvásba is. Meg ebbe az üres tőrésbe... Csak tudnám, mi az ördögre várok. *(Elmélázik)* Tenni kéne valamit. Tenni... *(Odamegy a könyvekhez, leemel egyet a polcra. Lefújja a port)* Mekkora porfészek ez a ház! *(Egyenként szedi le a könyveket, és lefújja, letörli róluk a port)* Megesz bennünket a por. Na, majd egy kis rendet rakunk... *(Hirtelen heves takarításba kezd. Szétrakja a könyveket, kidobálja a ruhákat a szekrényből, felrakja a székeket az asztalra, behozza a konyhából a*

porszívót... Sokáig áll tétlenül a szoba közepén, mint-ha valamit elfelejtett volna)

JÁMBOR ALTEREGÓJA (lassú léptekkel, szinte lebegve jön a szobába. Arca, mint egy hulláé. Hosszan nézi Édeskét) Most mit cselekszel?

ÉDESKE

Semmit és semmit.

Most már nem csinállok semmit, vagyis keresem a fonalat, amit elveszítettem.

(Felkapja a fejét)

Minden hang, mozdulat — meg miegyéb — képes kizökkenteni...

Ne háborgass, ha látod, hogy elfoglaltam magam.

Ne szólj hozzám olyankor...

Ne szólj hozzám, ha látod, hogy megzavarhatnál.

(Kiabálva)

Hagyj békén! Megértetted? Hagyj békén ilyenkor!

(Hirtelen két hosszú csöngetés hallatszik. Nehezen ocsúdik föl, majd összevissza kapkod. Eltűnik Jámbor alteregója) Ki lehet az? Ugyan ki jöhet ilyenkor délelőtt? Jaj, ki lehet... (Csapot-papot otthagya, és ki-megy ajtót nyitni)

BARÁTHNÉ (kintről jön a hang) Szia, te elveszett bárányka!

ÉDESKE Hát te? (Meglepetésében köszönni is elfelejt)

Nem akarom elhinni... Hogy kerülsz te ide, ahol a madár se jár? (Szüntelenül csodálkozik, közben bejönnek a nappaliba) Nem igaz... Nem akarom elhinni! Gyere gyorsan beljebb! Igaz, jó nagy a fel-fordulás... Le is ülnél... ha lenne hová, ugye? Itt jó lesz? (Leemel egy széket az asztalról) Mesélj már... Semmit sem változtál... Hihetetlen! Bezzeg én...

BARÁTHNÉ Írtam, ugye, hogy férjhez mentem, nem? Persze hogy megírtam... Olyan hirtelen jött... És képzeld, most mindketten, a férjem is, én is, ideszereződünk a színházhoz. Igaz, kisebb a város, de annál több lesz a főszerep! Neki meg előadják a darabjait. Ő lesz a dramaturg... de jóformán a minde-nes lesz... (Baráthnének túlságosan is jó kedve van, amivel zavarba hozza Édeskét) Félttem, nem találalak majd itthon... Te tényleg szobakukac lettél! (Szünet nélkül fecseg) Hányszor eszembe jutottak azok a szép idők ott a Jázmin utcában... Amikor még te is ott voltál az akadémián. Milyen jó kompánia voltunk mi ketten! Nálunk mindig történt valami. Aztán, ahogy hazaköltöztél, úgy vége is lett az egésznek. Én sem maradtam sokáig abban az albrétben. Egyedül nem tudtam volna fizetni, mást meg nem akartam magam mellé nyugnek. Velel olyan jól megvoltam. Jól meg-voltunk, ugye?

ÉDESKE Nem megy a fejembe... Évek óta nem talál-koztunk, s aztán csak úgy betoppansz! (Rövid időre felszabadul) Ne haragudj, hogy ekkora cirkusz van nálam, de éppen ma jött rám, hogy nagytakarítást végezzek. Jaj, miért is éppen ma kellett felfordítanom a házat? Le sem tudlak tisztességesen ültetni... Főzők egy kávé, jó? (Választ sem várva, kifelé indul)

BARÁTHNÉ Ugyan, ne vergődj vele. Nem szeretnélek feltartani. Csak éppen benéztem... Majd máskor el-jövök, és kibeszélgetjük magunkat. Most már én is itt lakom... Le sem tudsz majd rázni a nyakadról!

ÉDESKE (kintről) Az nagyon jó lesz! Már feltettem a kávé... Te csak beszélj, mindent hallok...

BARÁTHNÉ Képzeld, milyen muris figurák közé ke-ve-redtem... Az igazgatós példál gyufacímkeket gyűjt! Hát nem ostobaság? Még ha a gyerekei... De ő! Be-pisilek tőle!

Édeske behozza a kávé. Leteszi az asztalra, amelyen alig van hely. Szembeül Baráthnéval

ÉDESKE Még mindig alig megy a fejembe, hogy ilyen kellemesen megleptél! Nagyon örülök neked!

BARÁTHNÉ Mondd, szoktatok színházba járni? Nem szoktátok egy kicsit feleleveníteni a múltat? A múltat?

ÉDESKE Tudod, Illés nem nagyon szereti ezeket a dol-gokat. Azt mondja, hogy a művészet csak ostoba mese! Meg én sem vagyok már az a régi. Nem is erőltetem annyira...

BARÁTHNÉ Jártok ti egyáltalán valahova? Ahogy el-nézlek, ki se mozdulsz. Beragadtál a négy fal közé! Nem lesz ennek jó vége... No de most már itt vagyok én, majd segítek a bajon!

ÉDESKE (hangja már-már közömbös) Az nagyon jó lesz. Tényleg, nagyon jó lesz.

BARÁTHNÉ Tudod, eddig a férjem hol dolgozott, hol nem. Nem volt soha igazi állásban. S most, hogy ő is elhelyezkedett... most, hogy mindketten dolgo-zunk... összehozhatunk majd egy csemetét is. A tech-nikáját már egészen jól begyakoroltuk. (Felnevet) Mondd, ti nem gondoltatok még ilyesmire?

ÉDESKE (zavarba hozza ez a kérdés) Hát... magam sem tudom...

BARÁTHNÉ Kell az! Nem is igazi nő az emberfia, ha nem szül. Én legalább háromat akarok! Miért ne? A megélhetésünk biztosítva van. Miért ne szülhetnék háromat? Megöröklük legalább egymás holmiját, nem igaz?

ÉDESKE (kezdi kellemetlenül érezni magát) Igaz... Biz-tosan... Nyilván igazad van...

BARÁTHNÉ (látja, hogy Édeskének kellemetlen a ko-rábbi téma, s másról kezd beszélni) Képzeld... Az egyik korosabb színész nő férje valami hentes! Hogy az milyen trágár, hihetetlen... A kolléganő meséli, a múltkor az ura kijelentette, mert erősen hízik, fo-gyókúrába akar kezdeni. Korán fog kelni, sokat fog mozogni, szigorú diétát fog tartani, legfőképp pedig nem fogad el több vacsorameghívást. — Mert ezek ám rendszeresen a vendéglőben vacsoráznak! — Majd nevetve mondja, hogy a törzsasztaluknál a férje meg-ismerkedett egy festővel, aki mindenáron le akarja festeni, mert olyan kifejezéstelen fejet még nem lát-tott. Az meg a maga faragatlan modorában azt felelte, hogy köszöni szépen, de meg van győződve, hogy a festőnek kedvesebb egy szép, fiatal leány ülepének egy darabja, mint az ő egész arca! Most igen szerel-mes újra a férjébe...

Amíg Baráthné beszél, Édeske gondolatai el-elkalan-doznak, majd mereven elnéz barátnője feje fölött. Ba-ráthné mögött megjelenik Jámbor alteregója. Egy ideig áll, majd a magasba nyújtja a kezét, mintha valamit el akarna érni. Édeske és Jámbor alteregójának beszélge-tése nem természetes hangon folyik

ÉDESKE Szakajtsd le! Szakajtsd le azt az almát!

JÁMBOR ALTEREGÓJA

Ne pujgass.

Ne biztass arra, amit magad nem tennél meg.

ÉDESKE Miből gondold, hogy nem tenném meg, ha nem lenne béna a kezem?

JÁMBOR ALTEREGÓJA

Nem a kézen múlik.

Hiszen a lélek irányítja a kéz mozgását is, és te jámbor ember vagy.

Nem rontanád el, amit a természetisten megalkott.

Ismerem a lelkedet. A jámbor lelkedet...

ÉDESKE

Áltatod magad.

Csak a saját báortalanságodat szeretnéd igazolni.

JÁMBOR ALTEREGÓJA Tévedsz, ha azt hiszed, bátor-talan vagyok...

ÉDESKE

En már nem tévedhetek.

A te magabiztosságod is csak látszat, hiszen valamennyien úgy alakítjuk életünket, hogy szenvedhessünk.

Mert ez a könnyebb, ez a könnyebbik út...

Örülni sokkal nehezebb.

BARÁTHNÉ (aki nem érzékeltette a fenti „álombeszél-getést”, csak most fejezi be mondókáját) Hahaha...

Ez aztán az igaz szerelem! Nem igaz? Mondd már, hogy úgy van! Hol jár az eszed... itt vagy te egyál-talán? (Egy pillanatra elkomorodik)

ÉDESKE (visszazökken a valóságba) Ó... hát... igen... igen!

BARÁTHNÉ (felpattan) Jaj, istenem, itt ücsörgök, és feltartalak a munkában, pedig csak egy pillanatra ug-rottam föl hozzád...

TIZEDIK JELENET — KOPONYALÉKELÉS

Éjszaka van. Édeske és Jámbor alszanak. Hirtelen lilás fény árasztja el a színt. Édeske nyugtalanul dobálja magát. Hentes, Villanyszerelő, Irma néni és Kisasszony settenkedik titokzatosan a szobába. Vállukon Édeske kinagyított bábfiguráját hazzák. Kisértetiesen szavalnak. A bábút a szoba közepére helyezik. Közben mondják a szöveget, néhányszor cammogva körüljárnak. A fény enyhén remeg

VILLANYSZERELŐ

éjt nappallá téve hallgatom
molekuláim sűrűlódásának zaját
s félek

félek a
vér-penészbogarak sistergésétől
tapétabőr fedezékem alatt

félek félek félek
megszünni készül a lélek

KISASSZONY

megszünni készül a lélek
ettől csak ettől félek

feszeleg az ármány
a vágyak árnyán

IRMA NÉNI *(ismét egyenletes lila fény világít. Az alvó Édeskéhez szól)* Gyere! Gyere ide... Itt a helyed köztünk! Itt a helyed, ahol mi vagyunk...

KISASSZONY *(szintén Édeskéhez)* Jöjj ide hozzánk, majd mi segítünk rajtad... Majd mi segítünk...

HENTES

a teremtő majd válogat közülünk
s akit arra érdemesítettnek talál
spirituszba mártja
tartósítja majd ideig-óráig
legvégül aztán
leissza róla a spirituszt
és hol leszünk ismét
sehol
sehol
sehol sem vagyunk

ÉDESKE *(feltápáskodik az ágyról — s mintegy álmában — társul a többiekhez. Elkezdődik a bábú szertartásszerű vetkőztetése. Édeske ebben nem vesz részt. Távolabbról szemléli az álomfigurákat, akik igyekeznek őt bevonni a rituáléba. Monoton hangon szaval)* Jég van bennem hihetetlen mennyiségű jég a tüdőmben a gyomromban a beleimben zúzmarás jégcsonkok jég-húsok alatt dermedt csontjaim s mint malter a házat földi testemet a ruházat

VILLANYSZERELŐ

mi fásasztott így el
mi tett ily élhetetlenné
mi készlet folyton arra hogy legyél
mi készlet arra hogy ellenünk bármit is tegyél
mi mondd mi

ÉDESKE *(zaklatottan)*

a föld vonzása a rések örökös szívása
a hús sercegése a csontok reccsenése
a gallyak pattogása
nyelvem csattanása
a részek részeg vívódásai
hogy mi
talán
talán nem más
esetleg csak e zavarbaejtő vonzás-taszítás
vonzódás-tűzszítás

HENTES

göryedten ernyedten
göryedten és ernyedten
lázban lázasan dermedten
lázban és lázasan és elázva és alázva

IRMA NÉNI *(cammogva táncol a vibráló fényben)*
ágyban ágyasan ágyban és ágyasan
hány

hány
hány
hányan és hányadékbán
vala
hányan hányadékbán ázva és megalázva
KISASSZONY *(énekel)*
megszűnőben a lélek
ettől csak ettől félek
feszeleg az ármány
a vágyak árnyán
ALAMENNYIEN *(énekelnek, táncolnak)*
ettől csak ettől félünk
megszűnőben a létünk
s a vágyképek árnyán
feszeleg az ármány

Hirtelen csönd, visszaáll a lilás fény

IRMA NÉNI Igazad van. Manapság mindent emberhúsból készítenek.

ÉDESKE Életem téves döntések láncolatából állott, tulajdonképpen többet erről nincs is mit mondani, legyen, hogy rajtam kívül senki nem vette ezt észre, és lehet, hogy egy magasabb szempontból minden döntés téves döntés.

HENTES *(visszafogottan beszél. A többiek félkörben felsorakoznak a padlón heverő Édeske-bábu feje körül. A mondóka befejeztével Hentes bárdjával lecsap a bábu koponyájára)*

Csontot csonttal, vassal vasat:
a koponyád kettéhasad!

ÉDESKE *(a bárd lecsapódásának pillanatában felsikolt, és élettelenül a padlóra rogy)* Ne-e-e-e-e...

A sikolyra Jámbor felriad, villanyt gyűjt, s Édeskét keresi az ágyon. Mikor észreveszi, hogy a földön hever, odaugrik hozzá. Az álomalakok már korábban eltűntek a bábuval együtt

JÁMBOR Édeském, mi van veled? Hogy kerülsz ide? Szólj már valamit! Hogy kerülsz ide?

TIZENEGYEDIK JELENET — ÖSSZEESKÜVÉS?

Jámbor és Baráthné egy bisztróban ül. Cigarettaznak, beszélgetnek. Feszültség van a levegőben

BARÁTHNÉ Én valami rosszat sejtek. És még sohasem csalatkoztam meg előérzetemben!

JÁMBOR Remélem, hosszú évek után nem azért kerestél föl, hogy az előérzetedről mesélj nekem.

BARÁTHNÉ Ne örülj előre, nem miattad jöttem ide. Különben is, ami köztünk volt, az már a múlté. A feleséged sokkal régebbi barátóm, mint amióta téged ismerlek. Mondhatnám, fontosabb is nálad! És most óra van szó. Egyébként másfél éve férjnél vagyok már, s a férjem minden tekintetben különb nálad. Író, és nem olyan nyámnyila, mint te, aki csak mások cikkeit olvasod, mert többre nem vagy képes. Még mindig újságkivágásokat gyűjtesz?

JÁMBOR Ez nem tartozik rád! Arról beszélj, amiért lehivattál az irodámból. Vagy ha nem akarsz semmit, akkor: volt szerencsém a találkozáshoz... *(Felemelkedik az asztaltól)*

BARÁTHNÉ *(visszahúzza a székre)* Mindig is féltél szembenézni az igazsággal, de most tényleg nem azért jöttem ide, hogy veled veszekedjek. Ahhoz éppen elegendő volt az a hónap, amíg együtt éltünk, s ami alatt teljesen kiismerhettelek. Most a feleségedről, a gyerekkori barátómról van szó, érted? Segítenünk kell rajta! Segítenünk!

JÁMBOR Nincsen az rászorulva a te segítségedre.

BARÁTHNÉ Ember, hát te tényleg vak vagy?

JÁMBOR Ugyan miért lennék az?

BARÁTHNÉ Te tényleg nem látod, hogy Édeske menyire kinlódik? Azt sem látod, hogy néha teljesen elkalandozik, mintha máshol lenne? Érdekes ember vagy te. Én két év után egyszer találkozom veled, és rögtön látom, hogy valami baja van, hogy szenved, te meg két éve élsz vele, s nem tapasztalsz semmi

rendkívülit... Talán már nem emlékszel arra sem, hogy az akadémiát miért kellett otthagynia?

JÁMBOR Lehet, hogy a te művészsziatod érzékenyebb, és azt is megéri, amit egy normális orr nem képes!

BARÁTHNÉ Mondd, szereted te azt a nőt?

JÁMBOR Szeretem, a magam módján... Ez azonban nem rád tartozik!

BARÁTHNÉ Jó, jó... Igazad van. Ez valóban nem az én dolgom. Ide figyelj! Az a nő olyan magányos, anynyira egyedül van, és olyan tehetetlen, hogy én félttem! Félttem! Félttem, érted? Magad is tudod, milyen labilis. És azt is tudod, hogy az egészsége forgott veszélyben annak idején is. Gondoltam, majd a te száraz világod helyrehozza, hogy abbahagyja majd a folytonos álmodozást... Ellenkezőleg: éppen melletted kell folyton ábrándoznia, mert egyedül van!

JÁMBOR Akartam én emberek közé vinni, de nem volt rá kapható!

BARÁTHNÉ El tudom képzelni, hova vitted volna... JÁMBOR Azok közé, akikkel én barátkozom.

BARÁTHNÉ *(gúnyosan csipkelődik)* Ugyan ne mondj Barátkozol valakivel?

JÁMBOR *(érzi, hogy Baráthné erősebb nála)* Egy-két munkatársammal tényleg összejöttem!

BARÁTHNÉ Jól van, hagyjuk ezt. A férjemmel ideszertünk a színházhoz, ezután majd gyakrabban meglátogathatom... Tegnap, amikor nála voltam, szóba hoztam a gyerekeket, de úgy vettem észre, nagyon érzékenyen érintette a téma. Csak nincs valami baj?

JÁMBOR Tudja fene. Valahogy nem esik teherbe... BARÁTHNÉ ...és kétévi házasság után, kétévi sikertelen kísérlet után még nem vizsgáltattatok meg magatokat? Istenem, hát milyen ember vagy te?

JÁMBOR Miért én? Miért én? És ő?

BARÁTHNÉ De hiszen ő teljesen a te hatásod alatt van! Te vagy a zsarnoka! Kötelességed lenne a gondját viselni... JÁMBOR Az anyja nem törődött vele annyit, mint én. BARÁTHNÉ Esetleg a te anyád nem törődött veled annyit, mint amennyit most magaddal foglalkozol! Nem így akartad mondani véletlenül?

JÁMBOR *(ismét indulni akar)* Azt hiszem, mára már eleget humorizáltál a számlámra. Dolgoznom kell. Megyek.

BARÁTHNÉ Várj! Van egy javaslatom. Miért ne hívnád meg a barátaidat és minket, a férjemet meg engem, magatokhoz, afféle szolid bulira? Mondjuk: a hétvégre, vagy inkább péntek estére? Lehetne ez amolyan kezdés... Bevezetés a társasági életbe... JÁMBOR Nem tudok neked most mit válaszolni.

BARÁTHNÉ Legyen ez meglepetés Édeskének! Biztosan örülni fog, hidd el nekem.

JÁMBOR Nem tudok most hirtelen dönteni... BARÁTHNÉ Soha nem is tudtál. Ez az én javaslatom, gondolkozz rajta, és értesíts, miként döntöttél. A színház telefonszámát tudod? Nem? Na, itt van. *(Lediktálja neki a számot)* Tíz után minden délelőtt bent vagyok. Üzenetet is hagyhatsz...

Jámbor feláll, zavarban van, zsebében turkál

Hagyd csak, menj. Különben sem ittál semmit. Én meg úgyis maradok még.

TIZENKETTEDIK JELENET — ÚGY LEGYEN!

Szín: Jámborék nappalija. Az asztalon süteményes tál. Az asztalnál Molnár, Villanyzerelő és Jámbor ülnek. A rekamién Édeske és Inci. Valamivel távolabb az asztaltól két üres szék. A társaság cseveg. Molnár viszi a szót

MOLNÁR Ha egy Molnár valamit megígér, akkor nincs helye a türelmetlenkedésnek, mert a Molnárok állják a szavukat! Hétre ígértünk... *(Az órájára néz)* ...és íme, hét óra tíz perc sincs még, s mi már az asztalnál ülünk! Hehehe... JÁMBOR Szó, ami szó, a kolléga pontossága már-már fogalom a vállalatnál!

VILLANYSZERELŐ Ez igaz! Ezt már én is hallottam, pedig nem régóta vagyok a...

MOLNÁR *(szavába vág)* Hát nem tagadom, ez tényleg így van. Erre büszke is vagyok!

MOLNÁRNÉ Néha azért lehetnél egy kicsit lazább is... Nem ártanál vele a jóhírednek!

MOLNÁR Női logika! *(Jámbor felé)* Nem így van, kolléga?

JÁMBOR *(mindkét félnek szeretne hízelegni)* Hát, mi tagadás, igaza van... Csakhogy az sem baj, ha az ember felenged néha a kötődések alól... MOLNÁR *(a feleségéhez)* No, ne essünk túlzásokba! A családommal szemben azért nem vagyok én olyan szigorú.

Molnárné a fejét csóválja

A minap is, mondom a fiainak: tízre itthon a helyed!, mire az úrfi éjjél után vágódik haza, pedig még csak nem is nagykorú. És? Szóltam valamit?

MOLNÁRNÉ Nem szóltál, ez igaz... Csak éppen megvontad tőle az egyhavi zsebpénzt!

Valamennyien felnevetnek. Édeskének mintha furcsának tünnének a vendégek. Kissé gyanakodva szemléli őket

JÁMBOR Milyen nevetlen vagyok. Nem is kérdeztem, isznak-e valamit. Van egy kis pálinkám meg söröm... vagy esetleg üdítőt? Mit parancsolnak?

INCI *(mintha csak erre várt volna)* Én egy pohárka sört kérnék!

Molnár megrökönyödve néz Incire, majd a feleségére tekint. Sörüggyben más nem jelentkezik

MOLNÁR Azt hiszem, akkor én meg pálinkát kérek. Nehogy megszóljanak, hogy a hölgyek söröznek, én meg absztinállok! Hehe.

VILLANYSZERELŐ Ezt helyesen mondta. Nekem is pálinkát... JÁMBOR És a többiek? *(Molnárnéhez)* Asszonyom?

MOLNÁRNÉ *(hevesen szabadkozik)* Nem! Nem! Nem! Nekem valami üdítőt adjon, ha lehet... *(A férjére mutat)* Elég, ha ő iszik a háznál!

Jámbor kimegy, hogy behozza az italokat és a poharakat. Eközben a hölgyek Édeskét próbálják szóra bírni

INCI *(Édeskéhez)* Milyen szépen berendezték ezt a kis lakást. Olyan barátságos itt maguknál... MOLNÁRNÉ *(negédesen)* Maga, kedves, nincs munkaviszonyban?

ÉDESKE *(megriad)* Kérem?... Á, nem, nem sikerült még megfelelő állást találnom... INCI Nem is kell azt elsietni. Ha a férjének jó fizetése van, akkor mi a fenének dolgozna? Nincs igazam?

MOLNÁRNÉ Persze. Meg aztán úgyis jönnek majd a gyerekek... Én sem helyezkedtem el annak idején, pedig kitanultam a fodrászszakmát. Lehetett is keresni vele... Mikor férjhez mentem, akkor ő ellenezte. *(A férjére mutat)* Ha megjövök, akkor várjon otthon az ébéd meg az asszony! — mondogatta. Később pedig... *(Bólogat)* ...később pedig a gyerekek miatt maradtam! Most meg hova is mehették már. No de egy szavam sincs. Mindenünk megvan... ami csak kell! Egyébként is, egy házasságban az egymás iránti szeretet és megbecsülés a legfontosabb. Mondom is a lányomnak: jó férjet válassz, és nyugodt életed lesz!

INCI Ne féltse azt. Ezeknek a mai lányoknak éppen elegendő sütnivalójuk van! Eldöntik őket azt úgyesen, hogy kihez menjek férjhez... és főleg hogy mikor!

MOLNÁR *(közbevág)* Csak nehogy elmenjen az a vonat!

INCI Attól maga csak ne féljen! De ne ám!

MOLNÁR Nem félek én semmitől. Csupán előre is tudok gondolkozni egy kicsit. Nagy hiba, hogy ezt olyan kevesen hajlandók tudomásul venni.

ÉDESKE *(jámboran)* Hiszen még olyan fiatal a lánya... MOLNÁR *(fölnyeneskedve)* Ma igen... és holnap?

JÁMBOR *(mindent egyszerre hoz, majdnem kiejti a kezéből)* Hopp... hopp... hopp! Majdnem sikerült! *(Lepakol az asztalra. Tölt. Leül)* Akkor, az egészségünkre! *(Isznak, amikor megszólal a csengő)*

ÉDESKE (türelmetlenül felpattan a helyéről) Ezek biztosan Kataék!

JÁMBOR Maradj csak! Majd én beinvitálom őket. (Kimegy)

Valamennyien némán és figyelemmel várják az újonnan érkezőket. Édeske láthatóan izgul, kezét tördeli. Kisvártatva Jámbor bevezeti a vendégeket, s megtörik a feszültség

Tessék csak beljebb fáradni! Tessék csak... Hadd mutassam be önöket egymásnak: Molnár és neje, valamint Fehér és a kedves felesége... Ők pedig Faragó Kata, az ismert színész nő és...

BARÁTHNÉ (nagyvonalúan átveszi a szót) Baráthné Faragó Kata, kérem! Most már csak így! A férjemet meg hadd mutassam be jómagam, hiszen még Édeskének sem volt alkalma személyesen megismerni őt. Baráth Endre, színműíró!

BARÁTH (kezet csókol Édeskének. Modora erőltetett) Annyit hallottam már magácskáról, hogy ha most be sem mutatnak itt egymásnak, akkor is felismerem volna.

ÉDESKE Ó... nagyon megtisztel. (Édeskének szemlátómást jölesik most ez a nyüzsgés. Baráthné felé fordul) Már attól féltem, nem is jöttök el.

BARÁTH Hát kérem, mire Kata elkészül... Azt kívánni... Ahhoz kérem hihetetlen birkatürelem szükségeltetik... Noha jó nagy gyakorlata van az öltözködésben...

MOLNÁR (rosszmájúan félre, de hogy azért a többiek jól hallják) Meg a vetkőzésben!

Baráth elengedi a füle mellett a sértő megjegyzést. Villanyszerelő kissé kellemetlenül érzi magát, fölkel, és a könyvek között turkál. Jámbor és Molnár egy — valószínűleg még a munkahelyen — elkezdett beszélgetésbe fognak. Egymás után hajtják le a pálinkát. Isznak, töltenek. Baráth is csatlakozik hozzájuk. A nők elkülönülnek, de fél szemük a férfiakon van

JÁMBOR Még mindig nem tudok teljes egészében eligazodni ebben a kérdésben...

MOLNÁR Ne is gondoljon rá. Higgye el egyszerűen, hogy nekem volt igazam. Mondom én magának, ha én lennék a miniszter, másként mennének itt a dolgok! Először is rendet teremtenék. Aki nem dolgozik, az ne is egyék!, ez az én elvem. (Az asszonyok felé) Ne értsenek félre, a háziasszonyok munkáját én tiszteletben tartom. Hiszen a háztartás sem gyerekjáték! Ezt elismerem. (Ismét Jámborhoz) Azokat a naplopókat szedném én ráncba, akik — mint minálunk is — alig várják, hogy beérjenek a vállalatukhoz, hogy végre kipihenhessék magukat. Az ilyenekre rá kéne uszítani a rendőrséget...

JÁMBOR Talán azért mégsem a rendőrséget...

MOLNÁR Nem a fenét... Dehogynem! Pontosan a rendőrséget! Miért fizeti azokat is az állam? Nem azért, hogy rendet tartsanak? Nem a rendszert kell állandóan szidni, minden kis semmisségért. A rendszer az jó! Hanem az a baj, hogy mindenki csak lebzsel meg politizál, és senki sem dolgozik. A munkát azt mindenki másra hagyja...

JÁMBOR Eltúlozza egy kicsit a dolgot, nem?

VILLANYSZERELŐ (aki eddig szintén a beszélgetést figyelte) Nem, nem! Én is azon a véleményen vagyok, hogy akik ott fönt ülnek, biztosan nem azért kerültek oda, mert nem tudják a dolgukat. Egyébként meg, mi szavaztunk rájuk...

JÁMBOR (gúnyosan) Nagyon is tudta te akkor, hogy mire szavazol! Ugyan már, ne beszélj!

VILLANYSZERELŐ Aki dolgozik, az meg is tud élni. Én is csak azt mondom, sok itt a naplopó... és kész!

BARÁTH (higgadtan s némi fölénytel) Nagyon hatalomhű gondolkodásmód a kettejüké, nem gondolják?

VILLANYSZERELŐ Nekem nincs a hatalommal semmi bajom!

JÁMBOR (Baráthnak hízeleg) Összetettebb kérdés ez egy kicsit annál, mint ahogyan azt te elképzeled, Ákoskám!

MOLNÁR (immár kaptatosan felhorkan) Mit összetettebb, összetettebb... Mindenkinek tisztában kell lennie a saját feladataival. Aki fönt van, az lefelé néz, aki meg lent van, az fölfelé! Egyszerű, mint az ágyba szarás! Ó... ő... bocsánat...

BARÁTH Nézze kérem, ha csak ilyen könnyen meg lehetne oldani a problémákat, akkor már réges-rég paradicsomi állapotok uralkodnának a földtekén. Nézzék, uraim, ha ilyen egyszerűen elfogadjuk, hogy a hatalom jogosan létezik, és akik bitorolják, azok már-már isten kegyelméből teszik azt, akkor lényegében a szabadságjogaink megnyirbálásához adtunk engedélyt! És ez merő ostobaság...

JÁMBOR (félénken) Ha megengedné... Lehetne egy ellenvetés? Elképzeléseim szerint — noha úgy általában osztom az ön véleményét — semmivel sem lehet bebizonyítani, hogy az emberiség célja a szabadság, az egyenlőség, a felvilágosodás vagy a civilizáció lenne...

BARÁTH (meglepi a váratlan támadás) Hát... Hogy is mondjam... Ezt én nem is állítottam, hiszen magam is tudom, hogy példának okáért: az egyenlőség önmagában természetellenes és szabadságellenes is! Megakadályozza a tehetségesebbek kitorését, és így tovább. Ugyanakkor pedig itt van megint egy ellentmondás: ahhoz, hogy elképzeljünk egy teljesen szabad embert, aki nincs alárendelve a szükségszerűség törvényének, egymagában, téren, időn és az okoktól való függőségen kívül állónak kell elképzelnünk!

JÁMBOR És a hatalom is innen... vagyis ebből következik, hogy egyenlőség nem lehetséges!

BARÁTH Egyszóval — hogy visszatérjek az előbbi témához — ki szavatolja azt énnekem, hogy pont ezek azok az egyének, akik leginkább rátermettek a hatalom igazságos gyakorlására? Bár gyanús az, hogy a hatalmat egyáltalán lehet-e igazságosan gyakorolni, sőt egyértelmű, hogy nem lehet. Most nem általában a hatalomra, hanem kizárólag a politikai hatalomra gondolok...

JÁMBOR Azt senki nem szavatolhatja... Arra nincs megoldás. Az már az öntudat kérdése...

BARÁTH Ugyan már, kedves barátom. Nem az öntudat kérdése az, hanem a demokrácia hiányáé!

VILLANYSZERELŐ Ebbe én már nem tudok beleszólni...

BARÁTHNÉ (félbeszakítja a meddő vitát) Megint a hatalom... meg a politika... A gazemberek tömege hízoleg a hatalomnak, azt képzelem, hogy a hatalmaskodóknak természetfölötti erejük van. Amott meg — nézzük csak a politikusokat — legtöbbször képmutató, ostoba és szórakozott ember! Ugyan, hagyják már ezeket a dolgokat!

ÉDESKE (menteni akarja a menthetőt. Esetlenül belekezd mondókájába, ami látszólag nem kapcsolódik semmihez) A szemünkkel mindent láthatunk. Szemünkben minden, ami előttünk van, mint valamilyen tükrökben, letükröződik. Így: emberek, állatok, növények, házak, kertek, mezők, rétek, erdők, a nap, a hold, a csillagok. Aki messze és tisztán lát, annak éles látása van. Aki csak azokat a tárgyakat látja tisztán, melyek a szeméhez igen közel vannak, az rövidlátó. Vannak emberek, akik éppen nem látnak semmit: azok vakok. A vak nem látja sem a szüleit, sem a jötevőit, sem a neki ártókat, sem a virágok pompás színeit, sem a földet, sem az eget. A vak nagyon szerencsétlen...

MOLNÁR (fölényeskedve heherészik) Hehehe... (Az ital hatására letegezi Jámbort, aki szintén az italnak köszönhette eddigi bátorságát) Mondd csak, pajtás, hová illik nálatok füttyenteni?

JÁMBOR Azonnal megmutatom!

Kimennek az ajtón. Molnár már jócskán imbolyog. Jámbor kis idő után visszatér

INCI (utálkozva) Úgy látom, egyesek már jócskán beszívta...

MOLNÁRNÉ (Édeskéhez) Egyedül ezt viselem el nála nehezen. Ritkán iszik, de ha belekóstol, akkor képtelen leállni! Nem tudja, mi az elég.

Édeske szendén mosolyog, bántja, hogy a jóelőtt úgy semmibe vették

BARÁTHNÉ (szintén Édeskéhez) Akkora felfordulást csináltunk itt neked, hogy egy hét alatt sem leszel képes helyrehozni. Holnap délelőtt eljövök, segíték rendet tenni...

Édeske szabadkozni akar

Ne, ne! Ne is akarj lebeszélni, itt leszek és kész!
ÉDESKE Nagyon köszönöm... de... de én is elboldogulnék valahogy...

Kis idő múltán megjelenik Molnár kezében egy bárd-dal! Röhög, mint a fakutya. Édeske felkapja a fejét, megrökönyödik a húsvágó szerszám láttán

MOLNÁR Hőhőhő... Nézzétek, mit találtam... (Feje fölött hadonászik a bárd-dal) Nézzétek, mit találtam a vécn!

JÁMBOR (elnézést kérő tekintettel) Ez az én kalapá-csom... Ezzel vertem a szöveget a falba... Hehe...

MOLNÁR (vérszomjasan csapkod, s közben röhög) Hahaha... Bárd a klozeton! Haha... Mondhatom, jó vicc...

INCI Vigyázzon már! Mit csinál? Megőrült?

MOLNÁRNÉ Imre, ittas vagy! Tedd le azt a bárdot, ne hadonássz!

ÉDESKE (a többiek nagy csodálkozására felugrik a rekamiéra) Csontot csonttal, vassal vasat! (Kiabál) Felismerlek! Tudom, ki vagy! Tudom! Tudom! Tudom! Tudom, minek jöttetek!

A jelenet innen átcsap irreálisba. A színt lilás fény hatja át. Édeske riadtan húzódik el a többiektől, akik fel-alá cammognak. A szöveg fokozatosan elveszíti minden logikáját, és leszűkül pusztá rigmusokra, majd a cammogás is vad táncá alakul

BARÁTH Homályos lámpa ásit. Meg mindenféle egy-ügyű kopogás. Amit már hallani sem lehet. A lehelet világít.

INCI Sztégurulnak a szemek. Ösztönösen vagyunk hitetlenek. Kézhez szoktunk, mint az állatok. Őszinte üvegketrecek. Gyom. Neon. Étkező felvilágosultak. Csaknem bátortalanul ebben a fontos összjátékban, csaknem egyedül.

MOLNÁR, MOLNÁRNÉ

Bátortalan léptek,
amit belőlünk kitéptek.

VILLANYSZERELŐ Homályos lép. Kifingott angyalhad. Repedő ördögfiókkák. Meghasadt költözők. Beöltöztetők.

MOLNÁR (Édeske felé)

Hosszú beszédre készülök, úgy állok most elődbe!
Szavam hossza végtelen, szólni vagyok hát kénytelen.
Nem leszek én önmagam elődje.
Saját mivoltom bánik el énvelem?
Úgy legyen, hogy: ne legyen!

VALAMENNYIEN

Úgy legyen, hogy: ne legyen!
Úgy legyen, hogy: ne legyen!

JÁMBOR (szintén Édeske felé)

Magad vagy magadnak legádázabb ellenfele.
Benned dül az igen és az ellen,
anyag és szellem!
Árnyékok ragyog, és árnyékban a ragyogásod.
Ágyékok fele
nő, fele férfi.

INCI

Benned dül az igen és az ellen,
anyag és szellem!
Elöl-hátul dagad a mellem!

VILLANYSZERELŐ

Egyszerre vagyok élet és halál, úr és szolga.
Beterel téged is akolba,
kinek az a dolga!

VALAMENNYIEN

Kinek az a dolga!
Kinek az a dolga!

BARÁTH Szokatlan találkozás. Szerény vásárlovaknak születünk, egymástól függő függőönök. Uralkodók, kik már önmagunkon sem... A kezünk, a lábunk... Szintén önmagunkban és szerintem...

MOLNÁRNÉ Amennyiben behúzó a füled, a farkad, és ijedten tombolsz rejtekedben. Talán majd mások a nevemben, és értem, meg érted. Érted? Hogy tenni ne kelljen, hogy lenni se kelljen. Hulljon a sült galamb, te sült bolond. Áldozó és áldozat.

MOLNÁR

Válaszolni erre én tudok: elfutok és felfutok.

Szorogatnak a határok!

Amott egy árok,

arra várok!

A saját határait. Hol a hazám, hol a házam?

Ablakomhoz megfelelő alkalmat hoz ablakom.

Alkalomhoz ablakot!

Alkalomhoz ablakot!

VALAMENNYIEN

Alkatomhoz ablakot!

JÁMBOR Az alkalomhoz megfelelő ruha kell! (Kitárja a szekrényt. Tarka ruhás idegenek bújnak elő, arcuk krétafehér. Csatlakoznak az orgiává fajuló örülethez) És az alkalom szüli a tolvajt is! Tehát az alkalom: nő! És növekszik, növekszik...

VALAMENNYIEN

Úgy legyen, úgy legyen!

Úgy legyen, hogy: ne legyen!

MOLNÁR, MOLNÁRNÉ

Bátortalan léptek,

amit kitéptek!

Valamennyien barbár dallamokat dünyögnek, cammognak, táncolnak

VALAMENNYIEN

Úgy legyen, úgy legyen!

Kinek az a dolga!

Kinek az a dolga!

Úgy legyen, hogy úgy legyen!

Úgy legyen, hogy ne legyen!

Kinek az a dolga: úgy egyen,

úgy igyon, hogy húgy legyen!!

Úgy legyen, hogy húgy legyen!

Úgy legyen, hogy: ne legyen!

MOLNÁR (kiemelkedik a többiek közül. Magasba emeli a bárdot)

Csontot csonttal,

vassal vasat:

a ko-po-nyád...

Síri csönd. Mindenki megdermed

ÉDESKE (felsikolt) Ne-e-e-e!

TIZENHARMADIK JELENET — KOPONYÁMON
KI KOPOG?

Másnap délelőtt a nappaliban. Megmaradt az előző esti felfordulás. Édeske felkuperodott egy székre. Haja csapzott, a ruha rendetlenül lóg rajta. Szeme karikás. Leri róla a téboly. Tekintete az asztalon heverő bárdra mered. Valamit mormol. Mormogása kezdetben érthetetlen, majd kivehetővé válik a szöveg. Jámbor fürdőköpenyben van, a rekamién helyezte magát ülő helyzetben kényelemben. Hatalmas szétterített újságot tart a kezében. Nem figyel Édeskére

ÉDESKE

villám onson villám onson
a villamoson a villamoson
kulcsomó csörren
vér fröccsen
alacsonyabb nálad
fejvel a vállad
megrövidít persze
majd ez a fejsze

JÁMBOR Átvészeltük valahogy a tegnapot is. Ahhoz képest elég elviselhetőek voltak a vendégeink. Pedig attól félttem, majd sokat filozofál ez a Molnár... *(Vontatottan beszél, mint akit saját szövege sem érdekel túlságosan)* Ez még a saját gyerekeit is rendőrséggel figyeltetné. Nem tudom, ha őt követnék a rendőrök, akkor hogy érezné magát. Így is teli van az egész vállalat besúgóval. Már fingani se mer az ember odabent, mert rögtön akad, aki beköpi: ez meg a munka közben szarik! Szép kis demokrácia, mondhatom...

ÉDESKE *(mormolása hol érthető, hol nem)*
villám oson villám oson
a villamoson a villamoson
kulcsosomó csörren
vér fröccsen
alacsonyabb nálad
fejfel a vállad
megrövidít persze
majd ez a fejsze

JÁMBOR *(felnéz az újságból, de nem Édeske felé tekint, hanem a mappáit keresi a szemével)* Az új cikkeket is be kellene már ragasztanom... Ezt a Baráthot biztosan érdekelnék a dolgaim. Félig-meddig mintha már én is író lennék... Igaz, én csak gyűjtöm a cikkeket, de egyszer majd nagyon hálás lesz érte az utókor. *(Belebújik az újságba)* Jó fej ez a Baráth, nem is gondoltam volna, hogy ilyen jó fej. Azt hiszem, jó lesz beleolvasnom a műveibe... Ha már barátokoznom kell vele... Hehe... Úgy illik!

Szünet

Ez a Molnár, ez nem megy ki a fejemből... De hogy ezt a vacak bárdot minek kellett ide behoznia? Fejbe is baszarinthatna volna valamelyikünket. Kultúrember, aztán meg úgy viselkedik, mint a disznó! *(Lapoz egyet az újságban)* Hétfőn meg majd nem mer a szemem elé kerülni szégyenében... Így van ez... Egyik nap hős vagy, a másik nap meg bebújnál az egérlyukba is, csak hogy szembesülnöd ne kelljen azzal, amit elkövettél. Hát igen.

Szünet. Jámbor egy pillanatra belefeledkezik az újságolvasásba. Édeske tovább mormol. Jámbor, miután elolvasott egy cikket, ismét szónokolni kezd. Most sem néz Édeskére. A színre lebegő járással besétál Jámbor alteregója, majd egy szobor merevségével megáll a szoba közepén. Édeskét nézi, aki a bárdot magához véve közelít hozzá. A nappali fényár neonszerűvé válik. Jámbor tovább magyarul

Órültekháza ez a világ. Azt hiszed valakiről, végre egy normális ember, akivel majd megérted magad, aki nem olyan faszarági, mint a többiek a vállalatnál... S mit ad isten, kis híján levágja a füledet egy bárdal! Megáll az ész! Ez legközelebb ránk gyűjtja a házat... Aztán itt van ez a Fehér, villanyszerelő,

hogy ez milyen mulya... Sosem gondoltam volna róla. Hál' istennek, nem jutott eszébe túl sokat pofázni. Teljesen leégttem volna Baráthék előtt.

Szünet

A feleségére, Incire se lehetett volna több festéket rákenni. Olyan vastagon állt rajta a mázolimány, hogy vigyorgás közben megrepedt az arca! No meg a Molnárné... Az mintha a fején kívül hordaná az eszét, egy tarisznyában... Ott meg sehogy sem találja, hiába keresi! Hehehe... *(Szünetet tart. Lapoz. Egy ideig magában olvas)* No, ezt kivágjuk. Ez jó lesz. *(Ismét szünetet tart)* Azért, Édesem, ha jól belegondolok, te sem remekeltél tegnap. Ugye, milyen trükk volt az, hogy hirtelen mindenkit letegezted? Rájuk förmedtél: ismerlek benneteket!!

ÉDESKE *(motyogva, miközben halad Jámbor alteregója felé)* Behálóztatok... Beleszóttetek teljesen ocsmány hálótokba. Ha széttépem is, csak újat szőtök. Mindig újat... De nem hagyom tovább... Nem és nem és nem! *(Egyre érthetőbben beszél)* Mindenkit felismerem... Téged is felismertelek... Te is közéjük tartozol... Megkülönböztetem a hangodat, mint a harang zúgását a tücsök ciripelésétől... Megéreztem a szagodat, mint virágházban a trágyaszagot... Nyelvemmel érzékelttem ízedet, mint ahogyan a kenyeret, a húst, az ecetet, a tejet, a cukrot, a sót érzem a számban... Te is közéjük tartozol...

JÁMBOR Jó hecc volt, mondhatom. Jócskán meglepődtek...

Kis szünet

Csak... azt a furcsa... földöntúli kántálást nem értettem... Hogy is adta elő? *(A feleségét próbálja utánozni)* Csontot csonttal, vassal vasat... *(Felemeli a fejét. Arcán meglepetés, rémület)*

ÉDESKE *(fülsértően üvölti)* ... A KOPONYÁD KETTÉHASAD! *(Hirtelen meglendíti a bárdot, és lesújt Jámbor alteregójára)*

Jámbor kiejti az újságot, mindkét kezével a fejéhez kap. Arcát előnti a vér, s szótlanul a padlóra zuhan. Édeske tébolyult tekintettel áll, keze a bárdal a levegőben. Előtte mereven Jámbor alteregója. Baráthné alteregója somfordál a színre. Kísértetiesen vihog, majd észrevétlenül eltűnik. Bizonyos ideig néma csönd. Édeske hosszú ideig áll Jámbor alteregójával szemben, fejmagasságban tartott bárdal a kezében. Jámbor vérbe fagyva hever a padlón. Édeske fájdalmas lassúsággal ereszti lefelé a bárdot. A siri csöndben két hosszú csöngetés hasít a dobhártyánkba. A színpad elsötétül. Némi várakozás után ismét megszólal a kísérteties csengő

Utóirat:

A munkámban való segítségért, köszönettel tartozom a jó öreg Tolsztoj Leónak.